

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

PROPRIETATEA

„Reuniunii economice în Orăștie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri moderate
Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.

La începutul — anului școlar.

Una din pricinile care zădărnicesc mult înaintarea noastră ca popor, stă în strinsă legătură cu școala, și de aceea credem, că acum la începutul anului școlar, e timpul să ne gândim nițel asupra ei.

Din darul lui D-zeu și hărnicia plugărimii noastre, am ajuns să avem câte o școală românească aproape în toate satele, în cari locuiește un număr mai mărișor de Români. Sunt sate cu mai puțin de o sută de case, care își susțin școala și învățătorul lor.

Școala este menită să fie o făclie, care să lumineze calea vieții poporului nostru. Poporul pricepe această însemnătate sau barem o simte și de aceea și aduce jertfe pentru școală. Jertfe însă se cer din an în an tot mai multe și mari; ear' poporul adesea stă la îndoială: să mai jertfească sau ba? Și această îndoială, nu arare-ori îndărătnicie chiar, adese-ori este pricinuită de învățătorul însuși și de școală.

Căci se ne întrebăm: dacă locuitorii unei comune de 100—200 familii cheltuesc cu susținerea învățătorului și școlii 3—500 fl. la an, dovedesc și școala și învățătorul la rîndul lor, că jertfele acestea nu sunt zadarnice?

Pentru a dovedi aceasta se cere, ca învățătorul să fie o pildă vie în toate cele bune și de folos atât școlărilor cât și părinților, harnic în împlinirea chemării sale în școală, dar' și afară de școală.

Învățătorul trebuie să lucreze în mod stăruitor, între altele, ca el însuși, și cu el alătura și poporul din comună, să înainteze în bunăstare!

Căile pe cari trebuie să purcedă învățătorul la ajungerea acestei ținte, sunt foarte multe, aproape toate însă

sunt neumblate. Din ele ne vom ținti privirile numai asupra uneia.

În cele mai multe comune se află lângă școală și o grădină mai mare sau mai mică, după împrejurări.

Această grădină în cele mai multe cazuri este socotită în leafa învățătorului. Îi este dată deci dînsului spre folosire, și este, fără îndoială, o mare binefacere a avea grădină la îndemână.

Dar' menirea grădinei școlare nu a fost și nu este, ca a altor grădini, să servească numai trebuințele unei familii, în cazul de față trebuințele familiei învățătorului; ci menirea grădinei școlare a fost și este și aceea: 1) a cultiva felurite soiuri de plante folositoare, a căror răspândire este cu deosebire de dorit (școale de pomi și de vițe, legumi, plante de nutreț și arbori); 2) a dovedi în liniamentele de căpetenie căile noue de lucrare a pământului, pentru a pregăti calea comasării și a sistemului (modului) schimbător cu delăturarea ogorului ș. a.; 3) a introduce pe țeran în științele agrologice, adică a-l face cunoscut cu natura gunoiului (de grajd, compost și măestrit), mai departe a-l introduce în legile fizice și fiziologiei, cari îi vor înlesni purtarea unei economii mai înțelepte; 4) a răspândi uneltele mai corăspunzătoare.

Să ne întrebăm acum, unde s'a lucrat și se lucră pentru ajungerea acestei ținte?

Rari grădini școlare românești avem în care să se fi lucrat și să se lucreze în vederea ajungerii acestei ținte! Din contră avem mulțime de grădini școlare cu totul neîngrijite, sau cultivate ca și alte grădini a oamenilor simpli din comună, (ori nici așa!) Astfel că școlarii nu învață în mod practic nici barem modul de a sămăna sîmburi de poame, a crește altoi și a îngriji pomi; ear' fetițele a ști și ele cultiva un strat de legumi. Nimic. Ci toată învățătura economică se face și ea, câtă se face, între păreții școlii, cu vorbe, cari lasă

pe școlar aproape tot așa de neprocopsit și neîndemânatic pentru viață, cum a fost la intrarea în școală.

Sunt mulțime de protopopiate de-ale noastre, unde din 20—30 de grădini școlare nu găsești nici 2—3 lucrute astfel, ca să se poată servi barem încâtva de pildă școlărilor și părinților acestora, și unde școlărilor să li-se propună cunoștințele economice în mod practic.

Învățătorul de nimic nu se apucă mai greu ca de cultivarea grădinei școlare; cu toate că în școlile de învățători ei își agonisesc cunoștințele de lipsă, și li-se arată în mod temeinic de câtă însemnătate sunt acele grădini pentru cultura tineretului și ce pildă prețioasă ar putea fi ele pentru popor. Și nu atât din nepriceperea grădinaritului, cât mai cu samă din o nepăsare nescusabilă.

Nu-î vorbă, vor fi unde și unde și pricini temeinice, d. p. lipsa totală a grădini școlare, sau că ea nu e închisă, etc. Dar' și aceste scăderi se pot înlătura, dacă învățătorul se interesează și stăruie mereu; căci dreaptă este zisa Scripturii: „Bate și țese va deschide!“

Cei mai mulți învățători însă pare-că se bucură, că grădina școlară lipsește sau că nu e închisă, și sufăr mai departe această stare de lucruri. Dar' e și adevărat, că o grădină, așa pe cum se cere să fie lângă ori-care școală, nu se poate face numai din senin, ci prin muncă lungă și neîntreruptă.

O grădină în ordine, este o școală prețioasă pentru tinerimea școlară. Aici băeți și fetițe lucră câte ceva în toate zilele, începînd de primăvara până târziu toamna, și la 15 ani, când părăsesc școala, știu și ei să-și întocmească o astfel de grădină.

Dar' dintr'o grădină cultivată înțelepțește învățătorul poate avea și un frumos câștig: din vinderea de altoi, vițe de vie altoite, stupi, miere, ș. a.

Constatăm în sfîrșit, că grădina

școalei este cel mai de frunte mijloc de învățământ, și că fără de ea învățământul tineretului nostru din popor, nu se poate deservîși, nici înaintare a ceea ce temeinică nu vom vedea!

De-aceia, încât privește trebile școalei, una din grijile de căpetenie ale învățătorului și preotului, ale comitetului școlar și-a primăriei comunale, cum și-a tuturor părinților trebuie să fie, ca școala să aibă la îndemână o grădină bine închisă și uneltele trebuincioase pentru lucrarea ei.

Toți din comună trebuie să stăruie ca tineretul să primească cele mai întinse cunoștințe în toate lucrările de grădină, și ce învață în grădina școalei să deprindă și în grădina sa acasă.

Le spunem aceste acum la începutul școalei, când e timpul cel mai potrivit pentru a pune la cale înoiri și îndreptarea scăderilor. Și credem că, ținându-se în samă și urmându-se cu stăruință sfatul nostru, înaintarea noastră mai cu spor va să urmeze.

Situațiunea agricolă.

La 30 Aug. a. c. ministerul r. ung. de agricultură a dat următorul raport despre situațiunea agricolă:

În decada a treia a lunii August (dela 20—31) timpul a fost schimbăcios; plouând adesea s'a putut ogori și întoarce, în unele locuri s'a și sămănat între împrejurări favorabile.

FOIȚĂ

INDURARE

— NUVELĂ —

(Urmare)

Irina, văzând groaza ce era în deal, aleargă în goană să caute pe badea Codău, cel mai voinic flăcău de pe toată valea aceea. Il găsi în dosul unei șuri de pae, încărcând un car. El nu știa nimic. Mai totdeauna era singuratec.

Hai bade Codău la deal de vezi, ne omoară dorobanții!... Uite colo... Vor să ne ia imășu!...

Codău își încruntă sprincenele, puse mâna pe țâpoiul cel mare și plecă în goană spre deal. Pletele lui și mânecile cămeșii îi fâlfâiau în vânt, ca un steag a bătae. Pământul duduia sub picioarele lui. Când sărea peste câte un șanț, malul să prăvălea în urma lui. Irina se ținea cât putea după el.

Rapița în cea mai mare parte a fost sămănată, și în unele locuri a răsarit deja.

Cucuruzul s'a dezvoltat bine, în deosebi soiurile mai târzii, cărora ploaia le-a ajutat foarte mult. Nădejtile culesului în general sunt îndestulitoare.

Soiurile timpurii de cartofi se scot. În unele locuri dau foarte bine, în altele îndestulitor, ear' în altele foarte slab.

Legumele și păstăioasele au dat o roadă bună.

Curechele s'au dezvoltat bine în urma ploilor.

Recolta meiului se face acum și ea este bună.

Inul și cânepa au dat mijlociu.

Tutunul se culege în întreaga țară, cu un rezultat îndestulitor, în unele locuri foarte bun. Și calitatea promite a fi bună.

Nădejtile recoltei napilor sunt îndestulitoare, ale plantelor de nutreț mai mult slabe.

Otăvile din livezi în partea cea mai mare sunt abia mijlocii.

Pășunile s'au recules încâtva unde a plouat; în unele locuri însă și acum sunt de tot pleșuge.

Viile în general promit o recoltă îndestulitoare, în unele locuri bună.

Poamele de toamnă în parte precumpănitoare sunt slabe și chiar rele.

Intr'o clipă, Codău ajunsese în mijlocul sătenilor, cari nu se dădeau învinși. Să repezi între călărași, vijăind naprasnic țâpoiul în aer. Intr'o clipă doi călărași fură culcați la pământ.

Sub-prefectul, inginerul, cuconul Ieni, primarul și toți vătăjeii fugise spre curtea boerească.

Femeile împrejurul țarcului din vale se văitau blăstămând. Țeranii se luptau grămadă. Lui Codău îi sburase cămașa de pe umărul stâng cu o bucată de carne cu tot. În ferbințala luptei, moș Șerban, cât era de bătrân, se lupta ca un flăcău.

Toată valea răsuna de gemetele țeranilor, de țipetele femeilor și înjurăturile soldaților.

Din mijlocul acelei învălmășeli groaznice, să auzi de-odată mai multe detunături de carabine. Căpitanul, văzând că soldații lui nu o să poată do-

Scutirea paserilor.

Sunt paseri atât de folositoare economiei, încât în lipsa lor n'am mai gusta o poamă din grădinele noastre, ear' agrii, livezile, viile și pădurile noastre ar fi năpădite de lighioane, de gânganii, vermi, omide, lăcuste, ș. a., cari ar fi în stare să pustiască unele plante cu totul, ear' altora să le zădărnicească creșterea și pe om să-l lipsească de partea precumpănitoare a roadelor lor.

În scopul scutirii animalelor folositoare s'au înființat reuniuni în foarte multe țări. O asemenea reuniune cu numele »Reuniunea din Ungaria pentru scutirea animalelor« s'a înființat și în țara noastră sub scutul Înălțimei Sale archiducele Iosif. Această reuniune a trimis o scrisoare tuturor reuniunilor economice din țară. Din această scrisoare, vrednică să ajungă îndeobște cunoscută, dăm și noi pe scurt unele părți.

Iată ce se spune în numita scrisoare:

După-ce Reuniunea ungară pentru scutirea animalelor dă întâietate acelor cesiuni (lucruri), cari sunt de mai mare însemnătate practică, are în vedere în locul întâi să stăruie pentru înmulțirea și scutirea paserilor mai folositoare țării și agriculturii (plugăriei).

Firea s'a îngrijit ca tot felul de gânganii stricătioase plantelor noastre de cultură să fie pustiite de cârdurile nenumărate de paseri, ce să hrănesc

vedî numai cu săbiile, dădû ordin să dea câteva focuri oarbe în vânt.

Cei mai mulți țerani, spăriați la auzul detunăturilor, începură să o ia la goană spre sat. Cei mai voinici și mai curagioși se luptau înainte.

Detunăturile carabinelor îi îngrozau din ce în ce mai tare; credeau că mulți din ai lor trebuie să fie morți. Obosiți și desconcentrați începură cu toții să bată în retragere. Călărașii îi urmăreau de aproape. Țeranii începură să se răslețească înspăimântați, intrând în sat care pe unde apucau.

În vălmășeala fugii, soldații reușiră să pună mâna pe Codău, pe moș Șerban, pe moș Sandu și încă pe vre-o zece țerani, cari se împotriveau mai tare. Veneau cu ei spre primărie. Erau într'o stare îngrozitoare. Sub-prefectul, în fața primăriei, dădû ordin să-i pună la butuci

— V'am spus să vă astâmpărați!

pe gratia lui Haneman se pune o bucată de scândură, și cu o cale numitul despărțământ se poate umplea cu paie bine uscate sau cu fășii din oblitul scândurilor.

După-ce am sfârșit cu despărțământul de miere, urmăm a scoate fagurii din desp. de clocit sau de sub poliță. Cu privilegiul acesta vom căuta să ne încredințăm câtă miere este în stup, apoi este matcă și ce număr de albine?

Fagurii cu miere astupată îi vom așeza îndată sub poliță, cei numai pe jumătate astupați în rëndul de desubt, și fiind stupul bogat de albine*) îi vom lăsa 10—14 klgr. de miere. Un fagur plin din coșnițele mobile, despre cari s'a tractat în foaia noastră, cumpenește cam un klgr. Dacă stupul e mijlociu îi vom lăsa 8—10 klgr. miere, și dacă e mai de rînd îi vom lăsa 6—8 klgr.

Adesea sunt și stupi cari trăiesc peste iarnă și ajung în Maiu și numai cu 4—5 klgr. de miere, dar' aceștia rar pot să roiască în acel an, pentru-că se reculeg târziu.

După-ce am lăsat stupilor mierea trebuincioasă, punem fereastra și umplem cu paie și între aceasta și ușe; ear' mierea ce ar mai rămânea este secerișul stupașului.

Stupii cu miere și albine puține trebuie împreunați sau uciși, altcum sigur ne păgubim.

*) Dacă vor fi 8—12 faguri bine acoperiți cu albine, stupul e bogat în albine; dacă vor fi 6—8 faguri acoperiți, stupul se poate numi mijlociu, ear' cu mai puțini faguri acoperiți stupul e în clasa din urmă.

caprele în vale, nu văzuse nimic din cele întemplate în satu lui. Auzise el ceva de dincolo de deal, din depărtare, dar' sgomotul acela i-se păruse ca și cum satul ar fi alungat un lup speriat din țarini. Ingrijit și el de frica lupului închipuit, venea cu caprele grămadă. Ce-l mira însă, era că nimeni dela nici o casă, nu eșea înaintea lui ca să-și caute capra sau oaia. În zadar se iții printre gard la casa Irinei, n'a zărit pe nimeni. Caprele rămăneau una câte una în dreptul casei lor, intrând singure în ogradă.

Cu inima neliniștită, Ionel se grăbea să ajungă la căsuța lui de lângă șipotul din vale, nerăbdător să vadă și să afle ceva dela moș Trifu.

Cu ușa și ferestrele ferecate, moș Trifu galben ca ceara, stătea în ge-

Din stupii în coșnițele de nuiiele lăsăm de roadă numai fruntea, adecă cei bogăți în albine și în miere, adecă foarte grei, și cei mijlocii; și din aceștia cei cu matca tină (din vara aceasta, sau de 1—2 ani). Pe cei mai slabi îi ucidem, dacă cumva n'am fi îngrijit la timp să le dăm hrana trebuincioasă. Stupi de tot nevoeși nu se plătește să-i ținem. Cei 2—3 klgr. de miere, ce i-ar fi adunați, îi mănâncă până pe la sfârșitul iernii și atunci de obicei pier. De aceea mai bine să ne mulțumim cu cât de puțin, decât să nu luăm nimic.

ROMUL SIMU

POMĂRIT

Adunați sêmburi de poame și-i sêmënați!

Abia câteva soiuri de poame văratică s'au copt și au trecut deja. Intre aceste se numără: cireșele, vișinile, caisele și fragile, apoi unele fructe ce cresc mai mult sêlbatică, ca: smeura, afinele ș. a.

Cele mai multe și mai de preț însă se coc acum, toamna, în Septemvrie și Octomvrie. Deci tocmai acum e timpul cel mai potrivit să începem a aduna sêmburi de poame: mere, pere, prune, perseci și nuci, din cari se prăsim pomi mulți, fel și fel. Căci se știe, că pomii, ca și grâul, cucuruzul ș. a. plante se sporesc din sêmëntă, care, încât pentru poame se numește sêmburi.

Sêmburii adunați trebuie să fie din poame deplin coapte. Și apoi cine nu știe, când sunt poamele coapte? Merele, perele și persecile când au culoare gal-

nunchi înaintea icoanei. Ionel îl zări prin fereaștră; strigă la el să-i deschidă.

De-abea după mai multe chemări, moș Trifu își veni în fire, și recunoscând glasul lui Ionel, îi deschise.

Nici odată, Ionel nu l'a văzut așa înfricoșat. Credea că se luptă cu moartea. N'a putut să înțeleagă nimic din gura lui moș Trifu, decât cuvinte fără șir: dorobanți... s'a bătut... ne-au omorât... Doamne păzește-ne...

Ionel rămase înmărmurit în pragul ușei cu bățul în mână și cu traista în gât. Fără să-și dea socoteală începă și el să fie cuprins de fiori de teamă; își făcea și el instinctiv cruce, privind spre icoană cu lacrimile în ochi. . . .

În arest țeranii, trântiți la pământ ca niște vite, zăceau încătușați de mâni și de picioare.

bină, roșietică, miezul dulce și sêmburi negri, prunele când au devenit dulci ca mierea și nucile când coaja cea verde li-se desghioacă de sine sau cu cea mai mare înlesnire.

Cari soiuri de poame sunt mai potrivite pentru sêmënat?

Dintre mere și pere sunt mai potrivite de sêmëntă cele sêlbatică, nu cele de soiuri alese. Pomii prășiți din sêmburii merelor și perelor sêlbatică sunt mult mai trainici. Și apoi merii și perii și așa trebuie altoiți, pentru-că să dea poame aveau prețioase.

Încât pentru prune și nuci vor trebui alese de sêmëntă soiurile cele mai de frunte, pentru-că nu prea e obiceiul ca acești pomi să se altoiască. Vom alege deci perseci, prune și nuci mari și gustoase.

Cine să adune sêmburii?

Toți cei-ce mănăcăm poame. Și se știe, că toți mănăcăm poame, chiar și dacă n'am avea cultivate în grădinele noastre, de oare-ce și cei mai sêraci neavând, le cumpărăm din tîrg. Dar' mai cu samă ar trebui obicinuiți copiii să adune sêmburi și să se îndeletnicească cu sêmënarea lor, ear' după-ce au rêsărit, cu îngrijirea pomilor, ca apoi când vor fi mari să aibă barem ei pomi și poame, dacă noi rîndul de oameni care trăim azi — ducem atâta lipsă.

Nimenea însă n'ar putea face mai mult în această privință ca tocmai învătătorul. El are și datorința și încă una din cele mai de căpetenie datorințe, ca să facă un început privitor

— Dreptatea lui D-zeu e mare, gema moș Șerban. O să vedem noi soarele într'o zi!

Sandu, mai slab de fire, credea că de-a cum încolo o să-i putrezească oasele.

Intunerecul nopții se întindea din ce în ce mai apăsător peste toată valea satului. Numai din când în când, se zărea, la lumina felinarului din fața primăriei, sclipitul săbiilor goale ale călărașilor de pază. În puterea nopții, târziu de tot, Irina, cu fața aprinsă, cu părul despletit și încălcit, rătăcea învăluită de întunec, ca o nălucă, pe coasta dealului despre sat. Cu pumnii și fălcile încleștate, își încorda toată firea cu o putere supra-omenească ca și cum ar voi să pună mâna pe taina mare a lumii, taina, care să-i deschidă

la cultivarea grădinei școlare și răspândirea pomăritului, ear' cu el deodată și-a bunăstării în popor.

Acum e deci timpul, ca învățătorii să stăruie pentru adunarea a tot felul de sâmburi de poame.

Vor stăruia apoi, ca să se închidă deocamdată barem un colțișor al grădinei, fie și numai de 5—10 metri în lungime și tot atâta în lățime. Un astfel de lucru l'ar putea săvârși aproape fără spese și cea din urmă comună românească.

Locul merit pentru sămănarea sâmburilor se va săpa de școlarii mai mărișori sub supraveghierea învățătorului și povățuții de el. Săpatul se va face cu arșul, la un metru adâncime și lucrarea se va începe cât mai neîntârziat, pentru-că la timpul său se se poată face fără împedecare și sămănașul sâmburilor.

Plugarilor nu le-ar trebui mai mult de cât loc de 2 pași în lung și în lat. Acest loc, după-ce ar fi săpat și sămănat cu sâmburi, ar putea fi împrejmuit cu 5—10 pari și câțiva măracini, ca nici vitele, nici porcii, nici găinile să nu poată răsbi la sâmburi.

Aceste ar fi primele lucruri, ce trebuie să le începă fie-care plugar în privința pomăritului. Despre cum și când e de a se face sămănatul sâmburilor, vom scrie cu alt prilej cât mai apropiat.

portile ceriului și inima pământului, taina, care se-i dea puterea de a sfărma zidurile închisorii... Și așa învrăjbită de chinul acesta, fugea, ca luată de Ele, spre zarea dealului, trasă ca într'o mreață de întunec fără sfârșit. . . .

— Dreptatea lui D-zeu e mare! gema moș Șerban.

De multe ori o rază de lumină și de căldură ajunge să renască o viață aproape stinsă. Așa, o rază, pornită din inima elevului, care văzuse și simțise de aproape chinul celor umiliți, lumină și încălzi mintea și sufletu celor cărora el le povestise cele întemplate în sat.

Vestea se duse repede mai departe și o anchetă orînduită, constată siluirea nedreaptă a țeranilor.

Omida napilor.

O nouă găngănie stricăcioasă a început a face griji economilor, e omida napilor. Mai nou ea s'a arătat în Bucovina. Despre ea scrie »Deșteptarea« din Cernăuți următoarele:

Indată după-ce s'a arătat această plagă, care în multe locuri a nimicit mai de tot recolta napilor, ba a pus-tiit chiar trifoiștele și stricat porumbul, mai multe exemplare din această omidă au fost trimise la Viena pentru a se constata, ce fel de omidă este și cum s'ar putea nimici mai ușor. Ministerul de agricultură comunică acum, că acest dușman rău al napilor este omida așa numitului flutur *Eurycreon strictalis* L., care se afla și înainte la noi în țeară și nu a fost adus numai acum cu sămănta napilor de zahăr. De aceea grija că această omidă s'ar lăți în viitor și mai mult în țară, nu este întemeiată. Dacă timpul este priincios pentru această omidă, ea se desvoaltă foarte degrabă din oușele puse de flutur și devine periculoasă prin mulțimea ei. Până acum însă n'a succes de a afla cari sunt adevăratele cauze ale înmulțirii atât de înspăimântătoare în unii ani a acestei omide.

În decomun această omidă trăește și se hrănește din plantele »coada șoarecului« și »talpa găștei« și nu s'a arătat ca foarte stricăcioasă pentru sămănturi. Din pricini necunoscute până acum, ea însă de-odată s'a arătat ca foarte stricăcioasă pentru napii de zahăr, trifoiu, păpușoiu și legume (zarzavaturi).

Ei fură liberați din arestu primăriei. Și la lumina soarelui, eșind unu câte unu, își făceau cruce, sfințind dreptatea Celui de sus. . . .

* * *

Mai erau două săptămâni până la 25 Aprilie, ziua înfățișării la curte.

Tot satu din zori până'n noapte se sfătuia în taină ce-i de făcut: cum să se plângă la judecată, cum să adune bani pentru avocat și în ce zi să plece. Toată munca câmpului rămase baltă: doar femeile și copiii ce mai puteau dovedi.

Cuconu Ieni, înfricoșat, nu s'a mai întors la moșie. Un nepot al lui și cu câțiva vătavi conduceau munca pe moșie, împenată acum cu țigani-lingurari, aduși din alte sate.

În anul acesta această omidă s'a ivit însă și în Ungaria și România, unde a nimicit păpușoi, imășurile și legumăriile.

Acest insect se arată scurt timp dupăolaltă de două-ori în unul și același an, precum a fost în anul acesta la noi în Bucovina, unde nu a fost perit bine un rënd de omide și ne-am trezit cu al doilea rënd, care se ascunde apoi în pământ unde iernează și în primăvara anului viitor se preface în păpușe, din care iese fluturul care pune sutele sale de oușe, din cari se naște ear' omida.

Ca mijloacele cele mai potrivite pentru nimicirea acestor omide se recomandă: a) stărpirea buruenilor »coada șoarecului« și »talpa găștei«, b) împroșcarea plantelor atinse de omidă cu leșie de tutun de 2—3%. La leșia de tutun trebuie de avut în vedere conținutul de nicotin, deoarece-ce ea conține adeseori 14—15% sau numai 6—7%. În cazul din urmă soluțiunea de tutun trebuie întrebuintată mai cu prisos. Frunzele și plantele împroșcate cu această leșie nu se pot întrebuinta ca hrană pentru vite; c) împroșcarea plantelor cu amestecătură din: 100 litri apă, 60 gr. coteală de Schweinfurt, 65 gr. prav de var și 1—2 kgr. făină de săcară. Nici plantele împroșcate cu această amestecătură nu pot fi întrebuintate ca hrană pentru vite; d) împroșcarea plantelor cu extract de Pyrethrum sau cu amestecătura lui Dufour. Plantele împroșcate cu aceste amestecături pot fi întrebuintate ca hrană pentru vite.

Este însă adevărat, că toate aceste

— Să plecăm Luni, zicea moș Șarban cu filosofia lui cea blândă, că Luni a fost ziua în care am văzut soarele după închisoare. Și-o să ne ajute D-zeu.

Duminecă pe la sfințitul soarelui era zor mare în tot satul. Moș Șarban, moș Sandu și încă vre-o zece țerani cari aveau căre cu boi, să îndeletniceau fie-care să mai dreagă câte ceva la car. Boii stăteau gata prin poeți și prin grădini, par'că simțeau și ei drumul lung ce au de făcut. Nevestele și fetele de ale mănărei. Pe fețele tuturor se vedea cum crește din ce în ce o bucurie plină de nădejde.

(Va urma)

mijloace de stîrpire costă mulți bani, și dacă omida a năpădit din cale afară sămănăturile, atunci mijloacele de stîrpire, ce ai fi nevoit a le face, ar costa mai mult decum ar plăti întreaga recoltă ce ai avea-o de pe ogorul cu pricină.

Ori de omida și în anul viitor se va ivi ear' așa de tare, nu se poate spune înainte.

ȘTIRI DE TOT FELUL

Nou învățător definitiv în Orăștie. La școala noastră capitală din Orăștie de un lung șir de ani, și anume de când s'a sistemizat, postul al 4-lea de învățător a fost ocupat tot numai în mod provisor. Mulți îl și considerau, atât aici cât și în Sibiu, ca un post merit a rămânea totdeauna provisor, nu doară pentru-că parochia ar voi să cruțe ceva prin aceasta (neurcându-se astfel cuiacuenalele), ci pentru-că s'au fost deprins a-l lăsa liber la dispoziția consistorului, care în tot anul trimitea aci pe câte un tinăr din cei mai distinși cari au absolvat seminarul și cari, până se poată căpăta un stipendiu sau se se decidă pentru un loc oare-care, se vină un an la Orăștie să înceapă a cunoaște vieță și oameni. Consistoriul trimitea de regulă clerici absoluți, maturisanți, cari, până la o vreme luau și titlul de directori provisorii ai școalei. În acest chip au trecut pe la școala noastră din Orăștie: Dr. Vas. Bologa, azi profesor seminarial, I. Olariu, protopresbiter în Făget, G. Oprea, par. și director de bancă în Hunedoara, Dr. Elie Cristea, secretar consistorial, regretatul C. Perșinariu, mort ca universitar, I. Dobre, absolvent acum al facultății din Cernăuți, C. Popescu, universitar, — și alții, aproape toți plecând dela «dascălia» din Orăștie, la universitate.

În anii din urmă însă, la Sibiu se vede că n'a mai fost apreciată ca în trecut această menire și acest provisorat al postului, și ni-s'a cerut repetit să-l întregim definitiv. Parochia a satisfăcut în anul acesta ordinului și Dumineca trecută a purces la alegerea definitivă a unui învățător în postul din chestiune. În urma concursului ce se publicase, au concurat 5 învățătorj, toți cualificați: Ioan Fleșeriu, inv. în Romos, Porfirie Nicoară, inv.

dir. în Vinerea, Nic. Iordan, inv. în Batiz, Ioachim Cerbicean, inv. în Nucșoara, și I. E. Prodan, inv., din Seliște.

Bunul renume de învățător și pomolog al dlui Fleșeriu din Romos, a făcut pe alegătorii noștri ca, între candidații dați, să se grupeze îndată, în frunte cu comitetul parochial, în jurul d-sale, și d-sa a fost ales cu aproape unanimitatea voturilor ce s'au dat.

Dl Fleșeriu a fost, în adunarea generală a Reuniunii noastre economice premiat pentru grădina de pomi ce cultiva în Romos, ear' în conferențele învățătorești asemenea s'a distins, alături cu vrednicii noștri învățători din Orăștie. Să sperăm că venind la Orăștie, va avea și mai bun privilegiu a-și arăta hărnicia.

Alegerile de deputați pentru dieta din Pesta, se fac în zilele de 2 până în 12 Octomvrie, în toată țara.

La Orăștie vor fi, precum aflăm, în 4 Octomvrie.

Un număr însemnat de fruntași români s'au adunat zilele astea la Cluj, și după debateri îndelungate au hotărît, ca Românii să rămână și de astădată pasivi, adecă să nu iee parte la alegerile de deputați pentru dietă.

Proces politic a fost la Cluj în 10 Septemvrie n. Redactorul responsabil al «Tribunei» din Sibiu stătea pe banca acusatilor pentru mai mulți articli din „Tribuna“, scriși în cunoscuta afacere Iancu (când cu pertractarea dela A.-Iulia). Dl Balteș, responsabil pentru redacție a fost osândit la doi ani temniță și 1000 cor. perdere din cauțiunea foii.

O sinucidere originală. Nu numai în America ci și la noi se întâmplă sinucideri originale.

În timpul din urmă în Orăștie atrăsese atenția asupra sa tinărul profesor Péter dela colegiul reformat din loc, care umbla totdeauna îmbrăcat în costumul fostilor soldați a lui Kossuth, dar' care, lipsindu-i examenul, nu a putut fi ales profesor definitiv la colegiu, și desperat de acest fapt, a petrecut o noapte zdravăn aici, ear' în ziua următoare nu l'a mai văzut nimeni. Mai mult de-o săptămână nu știa nimeni nimic de el, când acum Joi, niște oameni din Turdaș au venit la oraș și au vestit că au scos din Murăș un domnișor în haine așa și așa, după cari a

fost recunoscut îndată nenorocitul profesor, Era împușcat și înecat. Să vede că a mers pe țărmul Murășului și acolo și-a tras glonțul, ca apoi să cadă în apă, să nu-l mai afle și să nu-l mai știe nimenea. Apa însă, după câteva zile l'a aruncat afară. Cunoscuții lui l'au găsit pe malul Murășului la Turdaș, coperit cu pae de cei-ce l'au pescuit din apă. D-zeu să-l ierte, căci a iubit, era fidanțat, și poate-că și frica că acum nu se va putea ferici cu iubita sa, l'a împins în brațele originalei sale morți.

Hârțile noue de 10 coroane sunt, deja puse în circulație. Formatul lor este mai mic decât ale celor vechi de 5 fl. de până acuma și se deosebesc și în privința colorii. Pe o parte, pe cea nemțască, suma este scrisă în toate limbele cari se vorbesc în Austria, prin urmare și românește, ear' pe cealaltă numai în limba ungurească.

Președintele Statelor-Unite, jertfă unui glonț anarchist. Săptămâna trecută și-a avut, catră sfârșit, știrea sa groaznică. Vineri în Statele-Unite americane un anarchist a tras două focuri de revolver asupra domnitorului acelor state, președintele republicei, Mak Kinley.

Președintele mersese în orașul Buffalo la deschiderea unei mari expozițiuni. A fost primit cu pompă de mare împărat. Între sărbările date din acest privilegiu, este un obicei american, dovedit chiar acum de toarte primejdios, anume că președintele să stee la un loc anume, și acolo să treacă lumea pe dinaintea lui, și el să dee mâna cu tot insul care trece pe aci. Folosindu-se de acest obicei, cu ajutorul căruia poți ajunge tare aproape de președite, un anarchist s'a dus și el, printre cei dintâi oameni, și când se prindă mână cu președintele, repede ca fulgerul a tras afară un revolver și a tras două gloanțe asupra lui! Un glonț i-s'a oprit în pept, în os, de unde a fost scos ușor, altul i-a intrat în foale, de unde cinci zile n'a putut fi scos.

Să pare că au fost doi anarhiști, căci omul care dase mână cu președintele nainte de ucigaș, ținuse mult și tare mâna lui, par'că anume ca celalalt să aibă timp și președintele să nu-l observe. Ear' ca să nu bată la ochi, mișelul anarchist a scos revolverul învălit în o năframă albă, încât și

dacă l'au văzut scoțându-l, crezând că e numai năframa, nu l'au apucat îndată să-l oprească, cum s'ar fi întâmplat de scotea revolverul gol.

Ucigașul e prins și închis. Zice că nu-i pare deloc rău de fapta lui. Președintele zace bolnav păzit zi și noapte de 5 medici și două păzitoare.

Toată lumea e revoltată de noua faptă nemernică a anarhiștilor, chiar față de capul unui stat, unde e prea multă libertate, încât și ei pot să se desvoalte în societăți libere, ca și alți oameni cu ideale nobile.

Acum de câțiva ani aceste ucideri de capuri a statelor sunt dese: Carnot președintele republicii franceze, Impărăteasa Elisabeta a împărăției noastre, regele Umberto al Italiei, acum Mac Kinley. Prin aceasta anarhiștii cred a pregăti un viitor mai bun pentru sărăcimea țărilor. Dar' nu ved că mai curând strică cauzei decât folosesc.

Mare adunare de învățatori la Hațeg. »Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din ținutul Lugojului« și Reuniunea inv. gr.-cat. din ținutul Hațegului sunt convocați la adunare generală comună în Hațeg pe zilele de 25 și 26 Sept. n. 1901., — având a se ceti rapoarte despre averea și bibliotecile reuniunilor și despre lucrările lor din decursul anului școlar trecut, apoi disertațiuni și prelegeri practice școlare, excursiune la Grădiște, peregrinagiu la mănăstirea Prislopului, etc.

Adunarea e convocată de Dnii: I. Boroș, canonic în Lugoș, N. Nestor, vicar în Hațeg, și de inv. I. Micleu și I. Țarină, notarii celor două Reuniuni.

La mănăstirea Hodoș-Bodrogului. E tare lătit obiceiul, că la S-Ită-Maria-mare oamenii pleacă și de prin comunele noastre în peregrinaj, pe jos chiar, la Maria Radna la mănăstire. Mănăstirea dela Maria-Radna e străină de legea noastră și de aceea foile românești cu drept cuvânt au început estan a scrie, că poporul nostru să peregrineze la o mănăstire românească, să audă slujbă românească, nu mai mult la cea străină din M.-Radna. Noi avem o frumoasă mănăstire la Hodoș-Bodrog, nu departe de M.-Radna. Acum mulți credincioși de ai bisericii gr.-or., cari erau obicinuiți să peregrineze la mănăstirea rom.-cat. dela M.-Radna, de astă-dată s'au dus să

cerceteze mănăstirea românească dela Hodoș-Bodrog. Din rapoartele despre peregrinajul din anul acesta la Bodrog aflăm, că nu mai puțin de 12.000 de credincioși au luat parte la hramul mănăstirii sêrbat cu pompă mare în ziua de Adormirea Născătoarei de D-zeu. Preoți evlavioși și vrednici au condus procesiuni frumoase la aceea mănăstire, satisfăcând în modul acesta și dorința mulțimii poporului, de-a auzi cuvinte de mângăere în mănăstirea lor și în limba lor, și la ziua sêrbătorii noastre, nu la cea neromânească.

Principele Ferdinand și principesa Maria în horă cu poporul.

Zilele trecute, principele moștenitor de tron Ferdinand și principesa Maria ai României, au făcut excursiune la Broșteni, de unde s'au dus la Dorna, unde au vizitat în tot timpul zilei frumoasele și pitoreștile localități. De acolo s'au reîntors cu plutele pe Bistrița.

După masă s'au oprit în piața satului, unde era adunat poporul de acolo și satele de prin pregiur la ne-dee mare. O horă era întinsă. Principele și principesa au privit cu mult interes la joc, și apoi, *prinzându-se în horă, au jucat cu fetele și flăcăii.* Poporul i-a aclamat cu etusiasm.

Moarte. Subscriși cu adâncă durere aducem la cunoștința rudeniilor și cunoscuților nostri, că prea iubită soție și mamă, Iosefa, născută la 14 Nov. 1843 în Viena, a încetat din viață în Orăștie la 7 Septemvrie n. după un morb greu de doi ani, după o fericită căsătorie de 34 ani. A fost transportată și înmormântată în grădina familiară din Dêncul-mic. Aducem mulțumitele noastre tuturor celor-ce ne-au arătat condolența lor din acest trist caz și cari au participat și la petrecerea reposatei spre locul de vecinic repaus. Ioan Andrescu sen. ca soț, Ioan Andrescu jun. ca fiu și Maria ca noră.

Dela noi în America. Consulatul austro-ungar din New-York zilele trecute a trimis statistica emigrărilor din anul 1900. Din aceasta se vede, că anul trecut au mers în Statele-Unite 472.126 persoane.

Dela 1892 începând aceasta e cea mai mare cifră a emigrațiunii.

După state cifra de mai sus se imparte astfel: Austro-Ungaria 73.962 bărbați, 34.739 femei (108.701). Franca 1884 bărbați, 1078 femei (2972). Germania 11.904 bărbați, 8964 femei (20.768), Italia 82.515 bărbați, 28.573 femei (111.088), România 5900 bărbați, 4053 femei (9953), Rusia 59.234 bărbați, 33.252 femei (92.486), Sêrbia, Bulgaria, Muntenegru 245 bărbați, 65 femei (310).

Industria casnică română pentru prelucrarea lemnului. La școala specială pentru prelucrarea lemnului din Câmpulung s'a înființat anul acesta un curs pentru industria casnică bucovineană — scrie »Deșteptarea«.

Această industrie casnică cu drăgălașele ei lucruri naționale împistrite și săpate, se perde cu totul în timpul din urmă și numai puține rămășițe se mai găsesc pe la gospodarii din creerii munților Câmpulungeni precum și în așezămintele dumnezești. Aceste rămășițe dovedesc, că toate lucrurile românești lucrate din lemn, precum mese, lăți, blidare, scaune, erau tot așa de drăgălașe și fermecătoare, ca și laicurile, năfrămile, sgărđițele și cămeșile cusute.

Spre a reînvia această industrie, s'a înființat la amintita școală un curs pentru stolerit, sculptură și strugărit, pentru acei, cari posed o dibăcie în prelucrarea lemnului. Mai cu samă în satele românești se găsesc oameni, cari cu unelte de tot simple sapă cruci, crucițe, privazuri la icoane, strane ș. a. cu multă măiestrie și iscusință!

Preoțimea, învățătorimea precum și toți binevoitorii poporului român sunt rugați a se interesa de astfel de lucrători casnici și a-i sfătuți ca să cerceteze cursul amintit!

Aspiranții trebuie să fie lucrători casnici în branșa lemnului și în vîrstă de cel puțin 18 ani. Toți, cari vor cerceta acest curs vor primi stipendii dela 10—15 coroane și dacă vor pînă la școala, uneltele trebuincioase, precum și lucrurile gătite de ei.

Cursul acesta durează numai un an.

Scărmănare de lână!

Subscrisul mi-am adus și așezat în Vinerea, la moara de firez, în capul din jos al comunei, **o mașină de sistemul cel mai nou pentru scărmănarea lânai.**

Lâna ese așa de frumos aleasă ca mătasa, și lucrul îl isprăvesc repede. Lucrez cu prețuri moderate de tot!

Dela 3 Aug. n. (Sâmbăta de după Sft. Ilie) încolo încep a veni la Orăștie cu căruța în fiecare Sâmbătă și adun lână dela cei-ce voesc a mi-o da spre scărmănare, o duc, li-o scarman și li-o aduc, la oraș, pentru numai câte 8 cr. kilo! Voiu sta la economul Bocoî, în capul orașului (spre stație).

Dacă cuiva i-s'ar perde din lână, eu sunt răspunzător și o plătesc.

Cei-ce din jurul Orăștiei aduc ei înșiși lână la Vinerea, li-s'e face cu preț și mai mic, cu abia 6 cr. kilo.

Cu o cale fac cunoscut, că la mine se află deposit de **scânduri**, totodată că am și teasc de stors oleiu, așa că cine vrea, cu o cale până îi gat lână, poate stoarce oleiul în piuă și teasc admirabil!

Aron Herlea
în Vinerea.

5-5

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 330.000
(92) Depuneri: peste cor. 1.000.000. 33-

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interes de 80/0;	4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6 1/2;	5) arîndează și exarîndează realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijloacește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce atacare se poate rezolva verbal în biurul institului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1901.

Direcțiunea.

796—1901. végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alolirótt kir. bírósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírre teszi, hogy az „Ardeleana“ pénz- és hitelintézetnek, Bog-

daneszk luon és társai ludesdi és szerekai lakosok elleni 1160 kor. tőke, ennek 1896. évi 3/II-tőli 6% kamatai 65 kor. 96 fill. eddigi, ezuttali 3 kor. 80 fill. árverés ki-tűzetési költségek erejéig kielégítésként le és felülfoglalt és 1740 koronára becsült hordok, ökrök, kocsí, szekér és szénaból ingók birói árverésen elfognak adatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbiróságnak 1901. évi V. 512/5 számú végzése folytán Szerekán adósok lakásán leendő eszközlésére határidőül 1901. évi szeptember hó 28-ik napjának délelőtti 1/2 12 órája tű-zetik ki, a midőn is a fentti ingók esetleg becsáron alol is, azonban csakis készpénz mellett fognak eladatni, a befolyandó vételár pedig birói letétbe fog helyeztetni.

Kelt Szászvároson, 1901. évi szeptember hó 5-én

Rácz Árpád,
kir. bir. végr.

Insertiuni și reclame cu prețuri moderate se primesc la administrația foii „Bunul Econom“.

„Minerva“

Institut Tipografic

Orăștie.

Se recomandă a executa următoarele:

- Opuri, Broșuri și
- Placate
- Bilete de logodnă și cununie
- Carte și epistole

☆ Circulare ☆
& preț-curenturi

Note, Bilete de vizită după plac și cerere
Registre și imprimate
Anunțuri,
Compturi și Adrese.
Bilanțuri etc. etc.

Această tipografie e provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, e pusă în pozițiune de a pute executa ori-ce comandă prompt și cu cea mai mare acurateță!

Comande din afară se efectuează repede!